

DOMSTOL

ADMINISTRASJONEN

Saksbehandler: Børge Haugseth
Direkte tlf.:
Dato: 12.05.2021
Saksnr.: 21/156 - 2
Arkivkode: DOMSTOL 008
Deres ref.:

Barne- og familiedepartementet

Hørings svar - NOU 2020:14 Ny barnelov

Domstoladministrasjonen viser til departementets høring av Barnelovutvalgets forslag. Høringsfristen er på forespørsel velvillig forlenget til 14. mai.

Domstoladministrasjonen er grunnleggende positiv til Barnelovutvalgets mange forslag. Det at innstillingen til ny lov skrives på et språk som er mest mulig tilgjengelig for både barn og voksne, og at det er et eget kapittel i NOU-en skrevet for barn, er bra.

Vi går i vår uttalelse inn på enkelte temaer som vi mener er av mer overordnet betydning for domstolene. For å sette denne uttalelsen i en litt større kontekst, redegjør vi først for noen relevante og mer prinsipielle føringer som vårt styre har gitt tidligere.

Sammenheng med enkelte andre utredninger

Vi ga uttalelse til Særdomstolsutvalgets forslag (NOU 2017: 8 Særdomstoler på nye områder?). Der ga vi uttrykk for at det er positivt med flere meklings timer i familievernnet, at det burde anmerkes i meklingsattesten om mekler mener det vil være nyttig å fortsette å mekle, og at all meklings timer bør foregå i familievernnet. Vi forutsatte at familievernnet får tilgang på nødvendig sakkyndig kompetanse (utover dyktige meklere), og at det ikke skjer særskilt meklings timer i domstolene. Videre ga vi uttrykk for at sakkyndigrapporter bør forelegges for Barnesakkyndig kommisjon.

Til forslaget i «En styrket familietjeneste» sa vi oss positive til styrket involvering og posisjon for barn i foreldretvister, særlig det at barn får tilbud om en samtale uavhengig av foreldrenes samtykke, tilbud om rådgivning og behandling og at de kan henvende seg direkte til familievernnet. Når det spesifikt gjelder endring av meklingsordningen ga vi uttrykk for at foreslåtte 1+6 timer ikke er et tilstrekkelig antall, at megler bør kunne koble på sakkyndig kompetanse, f. eks. psykolog, og at mekler bør kunne skrive et notat til tingretten om meklings timer, dersom saken går videre til domstolen.

Til Rettshjelpsutvalgets forslag (NOU 2020: 5) sa vi oss bl.a. enig i at for å nå målet om at flere saker skal løses på et så tidlig stadium som mulig, er det nødvendig at det tilstås flere timer til rettshjelp på rådgivningsstadiet.

Kommentarer til noe av det Barnelovutvalget foreslår

- a) Økt meklings timer i familievernnet, hovedforhandling i tingretten

Domstoladministrasjonen er enig i at det bør være en målsetting at foreldretvister løses tidligst mulig. Derfor støttet vi forslaget om at obligatorisk mekling i familievernet økes i omfang. Det var årsaken til at vi støttet Rettshjelpsutvalgets forslag om at det tilstås flere timer til rettshjelp på rådgivningsstadiet. Det antas å være et gode for de barn og foreldre som står i en foreldretvist å få saken raskt avgjort, helst ved avtale. Lykkes vi med det, vil det kunne bety at det reises færre foreldretvister for domstolene, men det er ingen selvfølge.

Vi tror ikke at økt antall meklede timer i familievernet i seg selv er nok for å nå målsettingen. Det kan være behov for andre ressurser enn en dyktig mekler. En del av forklaringen på hvorfor domstolenes «konflikt og forsonings»-modell gir så høy andel inngåtte forlik, er at dommerne kan gjøre bruk av barnefaglig sakkyndige, typisk psykologer, som bistår dommeren og partene, i og utenfor rettsmøter. I tillegg er noe av forklaringen at partene i forbindelse med mekling avtaler midlertidige, ulike ordninger for å kunne gjøre erfaringer sammen og med barnet, som evalueres etter noen uker eller måneder. En slik mulighet bør meklere ved familievernet også ha tilgjengelig – altså både tilgang på barnefaglig sakkyndige og ha anledning til å utvikle og prøve ut ulike ordninger mellom partene, i tiden mellom meklingsmøter. I saker hvor det er aktuelt, bør foreslått antall obligatoriske meklingstimer (totalt ni timer) kunne spres over en lengre periode, slik at partene får rimelig med tid til å gjøre erfaringer med ulike, midlertidige utprøvningsordninger før man evaluerer. Det vil antakeligvis være mindre aktuelt i saker med høyt konfliktnivå, rusproblematikk etc.

Dersom det likevel ikke lykkes partene å enes om en avtaleløsning i familievernet, og saken bringes inn for behandling i domstolen, er DA enig i forslaget om at det da som utgangspunkt skal berammes og planlegges en hovedforhandling med sikte på å avsi dom innen rimelig tid. Men hovedforhandling vil ikke alltid være det beste alternativet. Saken kan være slik at det framstiller seg som fornuftig å gjennomføre konflikt og forsoning, selv om partene også meklet i familievernet. Rammen om en behandling i domstolen er annerledes sammenlignet med mekling i familievernet. Når saken kommer inn her, vil foreldretvisten allerede ha vart en god stund og partene har høstet erfaringer med ulike prøveordninger, uten å komme helt i mål innen tidsrammen i familievernet. Dessuten er partene klar over at dommeren kan avsi både midlertidig avgjørelse og dom i saken. Dette vil kunne stimulere til økt forliksvilje. Dommeren bør derfor, mer unntaksvis, ha en skjønnsmessig adgang til å ta et slikt initiativ overfor partene, og prøve mekling/utprøving, før man eventuelt beslutter hovedforhandling. I et slikt tilfelle må dommeren kunne engasjere sakkyndig til å bistå.

b) Rettsmekling

Vi er positive til at rettsmekling som alternativt tiltak til hovedforhandling fremheves i lovforslaget. Også her bør domstolen ha mulighet til å engasjere sakkyndig som hjelper under meklingen. Barnet må også her høres og dets uttalelse vektlegges før eventuelt forlik inngås.

c) Tilgang på ressurser

Vi vil understreke viktigheten av at det ikke må overføres midler fra domstolene til familievernet i en slik grad at domstolene mister ressurstilgang på bl.a. barnefaglige sakkyndige som bistår i mekling. Før en eventuell ny ordning vedtas og har fått tid til å virke en sted, vet vi ikke hvordan saksinngangen til tingrettene eventuelt vil bli påvirket fremover. Inntil vi vet mer sikkert at antallet saker som bringes inn for rettslig behandling faktisk går ned og stabiliserer seg på et lavere nivå sammenlignet med i dag, må vi være varsomme med å frata domstolene særlig med ressurser som er tilgjengelige i dag. Det vil kunne føre til at dommernes «verktøykasse» reduseres på en uheldig måte, noe som igjen vil redusere domstolenes evne til å tilby tilstrekkelig tilpasset og god tvisteløsning i den enkelte foreldretvist.

d) Barns involvering

DA er ellers positiv til at barns involvering og stemme i foreldretvister tydeliggjøres gjennom lovforslaget. Forslaget om at barnet skal ha rett til å uttale seg i forbindelse med meklingen hos familievernnet, er bra. Det samme om muligheten for barnet til å samtale med mekleren alene.

Det er foreslått at mekleren skal kunne unnta informasjon fra samtalen i det referat som oversendes til retten, dersom det reises sak der. Her er det kryssende hensyn. På den ene side kan det vise seg å være uheldig at noe barnet har sagt til mekler, ikke passerer videre i prosessen. Kanskje er det viktig informasjon som utelates, kan det vise seg. På den annen side er det et viktig hensyn å ta at barn ikke utleveres mer enn de selv ønsker. De kan også ha vansker med å forstå hvordan deres uttalelse brukes videre i saken, hva som passerer videre, til hvem osv. Også barn har rett til privatliv og personvern. Det er derfor viktig at megler før samtalen med barnet, er tydelig på hva som vil skje med de opplysninger barnet avgir, etterpå. Da vil barnet ha en mulighet til å avpasse og vurdere hva som uttales.

e) Barnesakkyndig kommisjon

Vi støtter forslaget om at sakkyndigrapporter også i foreldretvister forelegges for Barnesakkyndig kommisjon. Det vil bidra til å øke kvaliteten på erklæringene, noe som igjen gir et bedre beslutningsgrunnlag for domstolen i den enkelte sak.

Med hilsen

Solveig Moen
avdelingsdirektør

Børge Haugseth
seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.